

רשימות

בפרשת השבוע

סוכות

בראשית
משתה גדול

רש"י: שהיו שם גדולי הדור, שם ועבר ואבימלך.

פירוש: שנקרא משתה גדול על שם גדולי הדור שהיו שם. וקשה, אולי פירוש הפסוק הוא כפשוטו, שהיה משתה גדול? ונראה שבודאי היה שם משתה גדול, אך אצל אברהם אבינו עיקר חשיבות הסעודה הוא לפי סוג האורחים, ולא לפי גודל הסעודה, והאורחים החשובים הוא הדבר שנותן חשיבות לסעודה, אך עדיין צריך עיון לגבי גדולי הדור, מילא שם ועבר היו גדולי הדור כיון שהיו בעלי שם ביראת שמים, שהיה להם בית מדרש, כמו שמובא שרבקה הלכה לשאול בבית מדרשם של שם ועבר, וכן יעקב אבינו למד אצל [שם ו] עבר בישיבה [בראשית לז, ג], ולכן הזמנים לסעודה, [י"ל שנקרא בשם "ישיבה" על שם שמתעכבים שם ללמוד תורה, כמו שרש"י מביא בשמות ב' ט"ו "וישב בארץ מדין, נתעכב שם, כמו וישב יעקב", בדומה לנאמר במהרי"ל בהלכות חג הסוכות (ב) שהברכה לישב בסוכה הוא לא על שם הישיבה על כסא בסוכה, אלא על שם ההתעכבות בסוכה ל" עכבה, וכמו שנאמר בפסוק (דברים א' מו) "ותשב ב'קדש ימים רבים", ולכן לא יעמוד ואחר כך ישב בברכת לישב בסוכה, עוד י"ל שנקרא ישיבה על שם מעשה הישיבה על הכסא, שכן דרך אדם לישב כשצריך להתרכז בדבר מסוים, וכך היא גם דרך קביעות, וכך הם דברי רבא בגמרא מגילה (כא.), ועיין שם עוד כל הסוגיא בענין ישיבה או עמידה בעת לימוד התורה], אך צריך להבין מדוע אברהם אבינו הזמין את אבימלך, שאמנם היה מלך פלישתים, אך הוא הרי לקח ממנו את שרה אשתו, וגם אמר עליו ועל מדינתו "רק אין יראת אלוהים במקום הזה והרגוני", אם כן מדוע הזמין אותו [והמדרש מכנה את אבימלך בתואר רשע, שמות רבה פרשה כ' א', אך הרמב"ן סובר שהיה אדם כשר]? אלא רואים מכאן שלפעמים צריך להזמין אנשים מפורסמים וידועים לסעודה, אפילו שהם לא גדולים בתורה ויראת שמים, [וצ"ל ששם ועבר לא הסבו ביחד עם אבימלך אלא אכלו בנפרד, או רק ישבו שם ביחד ולא אכלו, עיין סנהדרין כג. , ופסחים קיד. בתוס' שם], כי הם בעלי שרה, ועל ידי כך אפשר יהיה לקרבתם ואפילו לכרות איתם ברית, כמו שאכן קרה כמובא בסוף הפרק [פסוק כ"ב], ובגלל ברית זו יכל יצחק אבינו ללכת אליו בימי הרעב השני. [אך לפי היש מפרשים המובא בפירוש החזקוני (כ"ב א') כריתת הברית עם אבימלך היה שלא ברשות הקב"ה].

עוד י"ל שמידת הכרת הטוב של אברהם אבינו שגר במדינתו והיה זה על פי הזמנתו של אבימלך "הנה ארצי לפניך", מידה זו גוברת על הכל, ומחייבת שיזמין את אבימלך

דברים

פרק ט"ז פסוק י"א

ושמחת לפני ה' אלוהיך

בעל הטורים: לא נאמר שמחה בפסח, שהתבואה עדיין בשדה, ובעצרת שהתבואה כבר נקצרת ועדיין היין בגפנים, נאמר שמחה אחת, ובסוכות שהכל בבית נאמר בו שני שמחות [פסיקתא דרב כהנא, וכן מובא ברא"ש בדת זקנים ובחזקוני].

יש ללמוד מכאן שאפשר וצריך לעבוד את ה' בכל מצב, גם במצב של שמחה טבעית וגם בחצי שמחה וגם בלי שמחה, תמיד ובכל מצב, שהרי בכל השלש רגלים ללא הבדל, יש מצוה לעלות לרגל לירושלים ולהקריב קרבנות, וכן אנו מתפללים גם כיום בתפילת "ותערב לפניך עתירתנו", במוסף לכל השלש רגלים, ואנו מסיימים תפילה זו במילים "ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות".

עוד יש ללמוד מכאן כשיש שמחה טבעית כמו בעצרת ובסוכות יש לקחת את השמחה הזאת ל"לפני ה' אלוקיך", כמו שכתוב אצלנו בפסוק, ולקחת את השמחה הטבעית הזאת ולהפוך אותה לשמחה רוחנית. [שהרי הפסוק אינו צריך לצוות "ושמחת", כשבין כה מתחיל שמחה טבעית].

עוד י"ל שהרי בכל מצב שהאדם נמצא בו, יש לו במה לשמוח, ותמיד יכול להסתכל על אנשים פחותים ממנו שמקנאים להיות במקום שלו, והאדם נתבע על שלא עבד את ה' בשמחה, כמו שנאמר בתוכחה [דברים כח מז] "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", וממילא גם ברגלים כאלה שלכאורה ישנה פחות שמחה, צריך גם לשמוח ולעבוד את ה' בשמחה, ולשמוח במה שיש.

עוד י"ל שברגל של סוכות שיש הרבה שמחה ויש לו יותר סיבה לשמוח לפני ה' אלוקיך, אדם יכול מתוך שמחת העשירות להרגיש שהוא בפיסגה, ויבוא לידי מידת הגאווה, כי יש לו עשירות וביתו מלא בכל טוב, לכן הקדמונים תקנו ברגל של סוכות לקרות את מגילת קהלת כדי שידע שכל העשירות זה הבל הבלים, ומי שאמר זאת היה שלמה המלך שהיה בפיסגת העולם הן בגלל מלכותו הן בגלל עשרו הרב.

[הסיבה שקוראים קהלת לאחר כמה ימים בסוכות, ולא מיד בתחילתה, וכמו המנהג בחו"ל שאין קורין מגילת קהלת בשבת כשחל בו יו"ט ראשון, י"ל שכיון שעברו כמה ימים של שמחה אז שייך הטעם להוריד קצת השמחה ע"י אמירת הבל הבלים הכל הבל].

ודע שדעת הרוקח שנקרא "זמן שמחתינו" הוא בגלל ציווי התורה להיות בשמחה, שכך מביא בהלכות עצרת [רצה בד"ה בליל] וז"ל "שהרי בקידוש אומרין בפסח זמן חירותינו שכתוב בו ביציאת מצרים ויפדך מבית עבדים, בסוכות זמן שמחתינו שכתוב בו ושמחת [בחגך], [והיית] אך שמח".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com